

's-Gravenhage, 26 November 1952.

Het kolonisatie-vraagstuk, waarvoor het Gouvernement van Nieuw-Guinea thans geplaatst is, moet beschouwd worden als een sociaal probleem, ontstaan door de vlucht van enige duizenden Indische Nederlanders naar Nieuw-Guinea kort vóór en na de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië. Een probleem van Nieuw-Guinea, dat zich concentreert op Manokwari en omstreken, omdat daar zich het grootste aantal particulieren vestigde.

Niettegenstaande alle door deze evacuë's gevormde combinaties spoedig uiteenvielen na aankomst op Nieuw-Guinea, bleef een gebondenheid als sociale groep bestaan. Deze blijvende verbondenheid kan alleen historisch verklaard worden. En juist de oorzaken, waardoor deze verbondenheid bleef bestaan, zijn goeddeels ook de redenen, waarom tot heden deze "kolonisatie" als een mislukking beschouwd dient te worden. In feite is dit het probleem van vele Indo-Europeanen - die "in de zin der wet tot de Europeanen worden gerekend, op grond van wettige of wettelijk-erkende afstamming in de vaderlijke linie" - thans verdeeld over Indonesië, Nederland en Nieuw-Guinea.

Een groep mengbloeden, die de jaren door geleefd heeft tussen twee culturen in. Een groepsindeling hoofdzakelijk gebaseerd op huidskleur, door de agrarische wetgeving vreemdeling in eigen geboorteland, doch door ongelijke ontwikkeling c.q. verworven posities in de Indonesische maatschappij in zich zelve verdeeld in standen.

Weliswaar daalde door in de vorige eeuw getroffen overheidsmaatregelen het ontstellende percentage paupers in deze groep en konden velen hunner tot hoge posities opklimmen in het ambtelijke en particuliere leven, de "color-line" bleef in voelen en denken bestaan. Een grote middenmoot kwam niet verder dan gerespecteerd te worden in de kleine - hoofdzakelijk administratieve - betrekkingen. En wellicht het grootste deel leunde aan tegen de miljoenen Indonesiërs. Dat dit laatste deel in de loop der tijden niet "opging" in de Indonesische massa, waarvan het volgens opvattingen en taal ternauwernood was te onderscheiden, is naar mijn mening te verklaren door het prijs stellen op het Europeaanzijn en de toenemende activiteit van de gehele groep - althans zeker ten behoeve van de gehele groep op politiek en sociaal terrein in deze eeuw.

Dr W.F. Wertheim concludeert in "Het Rassenprobleem": "Met het wettelijk onderscheid tussen Europeaan en Inlander correspondeerde niet meer een onoverbrugbare economische en maatschappelijke kloof; maar het streven der Indo's om aan hun bijzondere positie als Europeaan vast te houden was eer sterker dan zwakker geworden".

Was het probleem van deze groep vóór de tweede wereldoorlog een van meer sociaal-economische aard, daarna kreeg deze sociale en economische strijd een ander karakter door het politieke verloop der geschiedenis in Nederlandsch-Indië. Terecht ontstond de vrees als minderheidsgroep in een nieuwe staatkundige constellatie, zelfs bij een federatief verband en erkenning der rechten van minderheidsgroepen, in het gedrang te raken, ja, ten onder te gaan in het ontwakende Oosten. Opvallend is het gebruikelijk worden van de benaming Indische Nederlander met loslating van vroeger gebezigde benamingen. Hierbij dient sterk het accent gelegd te worden op het woord Nederlander.

Vooraf met de naderende soevereiniteitsoverdracht kreeg de nieuwe benaming de inhoud van een beroep op Nederland als vaderland om hulp bij een zelfhandhaving, aangezien het bij het zelfstandig worden van Indonesië ondenkbaar was de oude positie te bestendigen. Men vreesde onder de nieuwe machthebbers paria's te worden, ongeacht de in hun groep aanwezige capabele krachten. In deze angst kwam het oude antagonisme tussen de totok en de indo fel omhoog. De totok immers kon naar Nederland toe, maar zij werden

- aan -

aan hun lot overgelaten.

In deze stemming werden de Indo-Europeanen door hun leiders en organisaties opgewekt om naar Nieuw-Guinea te gaan. Zodoende togen omstreeks einde 1949 een paar duizend mensen op korte termijn, min of meer georganiseerd naar het land van belofte. Gebrek aan inzicht, aan bezonnen voorbereiding e.d. stelde de nieuwkomers voor een grote teleurstelling. Het nieuwe land bood geen directe bestaansmogelijkheid, zelfs geen huisvesting. Er was geen grote massa gesettelde autochthonen waar men zo nodig weer tegen aan kon leunen. Er was geen kans om de oude tussenpositie - al was die nog zo bestreden - te handhaven, de oude trant van leven voort te zetten. Het ergste was, dat voorts de samenstelling en geaardheid van deze groep evacuè's niet geëigend was voor een kolonisatie, zonder grondige omvorming en instelling op nieuwe verhoudingen. Bereidheid tot zulk een omschakeling werd karig gevonden. Men keerde zich als miskende en misdeelde groep tegen het gouvernement en tegen de Nederlandse Regering.

Geschiedenis
v66r 1942.

Door de steeds toenemende sociale druk, waaraan de Indische Nederlanders op Java waren blootgesteld, werd sedert 1923 meer en meer de aandacht van vele leden van het Indo-Europeesch Verbond gevestigd op Nieuw-Guinea als kolonisatie-mogelijkheid door de eerste organisatie de "Vereeniging Emigratie Nieuw-Guinea". Deze organisatie werd spoedig omgezet in de "Vereeniging kolonisatie Nieuw-Guinea", waarna door onenigheid in de I.E.V.-leiding in 1927/1928 de "Stichting Immigratie kolonisatie Nieuw-Guinea" tot stand kwam.

De eerste daadwerkelijke koloniatiepoging dateert van 1929.

De wereldcrisis van de dertiger jaren versterkte naast het zoeven genoemde sociale motief de gedachte aan kolonisatie met een economisch.

Van 1930-1934 werden door bemiddeling van verenigingen 377 kolonisten naar Manokwari gezonden. Hiervan waren er in 1934 nog 248 over. In diezelfde periode mislukte de kolonisatie in Hollandia volkomen.

Desniettegenstaande gingen de particuliere verenigingen door met het voeren van propaganda voor de koloniatiegedachte, terwijl steeds weer nieuwe proeven genomen werden met nieuwe pioniers.

Zelfs het Centraal Comité voor Steun aan Werkloozen te Batavia verspreidde op 6 Juli 1933 een rondschrijven, waarin gewezen werd op de mogelijkheid voor werklozen om zich door kolonisatie op Nieuw-Guinea een nieuw bestaan te scheppen.

Alle activiteit en alle belangstelling concentreerde zich op een landbouwkolonisatie, ongeacht de afkomst, aanleg of het kunnen van de aspirant-kolonisten. Het doel was het afvoeren van diegenen der Indische Nederlanders, die in eigen kring geen bestaan hadden en bereid waren zonder herscholing een nieuwe toekomst te zoeken op het agrarische vlak in Nieuw-Guinea. Er was nog geen sprake van het stichten van nieuwe volksvestigingen met een zelfstandig bestaan en een eigen structuur.

Wel werden van gouvernementswege onderzoeken ingesteld naar de economische ontwikkelingsmogelijkheden van Nieuw-Guinea, doch deze waren theoretisch en gebaseerd op de geringe beschikbare wetenschappelijke gegevens, zonder direct gericht te zijn op het doen slagen van enige Europese volksvestiging op Nieuw-Guinea.

Aanvankelijk bestond de steun aan koloniatieverenigingen uit een aandeel in de winst van de jaarlijkse loterijen.

Nauwer overheidsbemoeienis bracht de instelling van een Koloniatieraad in 1937, die uit het 25 miljoen-fonds voor welvaartswerken f 300.000.- tot haar beschikking had. Deze raad had geen rechtsreeks bemoeienis met en verantwoordelijkheid voor het koloniatiewerk, was een coördinerend en adviseerend lichaam.

De mislukte vooroorlogse kolonisatie - want slechts enkelen handhaafden zich in een pauperbestaan- wordt van verenigingszijde geweten aan:

1. gebrek aan positieve medewerking van de regering;
2. gebrek aan landbouwconsulenten met voldoende praktische ervaring en locale kennis;
3. gebrek aan afzetgebied voor de producten der kolonisten.

Voorts verwijt men de kolonisatieraad wel critiek te hebben uitgeoefend, maar geen wegen aangewezen te hebben voor een oplossing van het ingewikkelde probleem.

Geschiedenis
1942-1945.

In de jaren van de Japanse bezetting werd het geringe aantal kolonisten door wegvoering, vermoording en verhongering sterk gededimeerd.

Aanplantingen en behuizingen werden verwoest. Waar ontgonnen gronden door de Japanners verlaten werden of niet benut vestigden zich in verschillende gevallen autochthonen, terwijl door het oorlogsgeweld de plaatselijke gegevens van de kolonisten en hunne percelen verloren gingen.

Geschiedenis
1945-1949.

Niet alleen groeide de belangstelling voor een kolonisatie bij verenigingen en organisaties, ook was dit het geval in regeringskringen. Uitgaande van het bezien van de mogelijkheid en de wenselijkheid van een Nederlandse volksplanting op Nieuw-Guinea, bedoelt de Nota betreffende Nederlands Nieuw-Guinea in verband met openlegging en kolonisatie, opgesteld in Januari-Maart 1947 door R.A.A.C. Roovers conceptriblijnen te geven, welke na beoordeling door de Commissie van bijstand voor Transmigratie, de Nieuw-Guinea Studiekring, deskundigen, enz. uitgewerkt zouden kunnen worden tot een werkplan ter voorlegging aan de Regering.

In opdracht van de in September 1947 ingestelde Transmigratieraad werd een deskundig onderzoek ingesteld naar de mogelijkheid tot stichting van enige proefbedrijven in en om Manokwari. Hierdoor ontstond het rapport: "Openlegging van het achterland van Manokwari", voorstellende oprichting van proefbedrijven - mede gericht op opleiding van transmigranten - kostende dertig millioen. De Studiecommissie Nieuw-Guinea maande speciaal tot voorzichtigheid ten aanzien van klein-landbouwbedrijven, omdat daarvoor mensen, methoden en middelen gevonden moeten worden, waardoor men zich kan ontworstelen aan de bijzondere omstandigheden, die het economisch milieu met zich brengt.

De Nota inzake kolonisatie van Indo-Europeanen in Nieuw-Guinea van de Resident van Nieuw-Guinea dd. 18 September 1949 stelt o.a. diverse praktische eisen.

De Afdeling Transmigratie en Emigratie van het Departement van Sociale Zaken gaf haar personeel, tewerkgesteld in het kolonisatie-regioen Manokwari aanwijzingen voor verkenningen en opzet van een bedrijfscentrum ten behoeve van de opleiding, in een uitvoerig toegelichte begroting voor het jaar 1949.

Behalve deze officiële bemoeienis, welke in feite slechts beoogde bestudering en beproeven, stond de kolonisatie bij de particuliere organisaties in het brandpunt der belangstelling zonder evenwel daartoe zelve zich materieel en mentaal voor te bereiden. Vóór de oorlog was de regering feitelijk toeschouwster hierbij, nu waren dit de particulieren, die de behartiging en uitvoering onder de gegeven politieke omstandigheden tot de overheidstaak rekenden. Op eigen initiatief en met eigen middelen vond in deze jaren, toen men zich nog vrijelijk op Nieuw-Guinea kon vestigen geen transmigratie plaats.

In Manokwari, dat op 3 huizen na werd plat gebombardeerd, vestigden zich sedert de bevrijding enige ambtenaren, een militaire macht en enige functionarissen betrokken bij het beheer en de liquidatie van de Japanse Basis.

Met hulp van het Departement van Binnenlands Bestuur in samenwerking met het Departement van Sociale Zaken keerden enkele oud-kolonisten terug, terwijl een paar kleine groepen nieuwe kolonisten werden uitgezonden, o.a. de groep Schwenke. Op deze wijze groeide het aantal kolonistengezinnen tot 40 in September 1949, en wederom moest ambtshalve geconstateerd worden een mislukking, terwijl ernstige onenigheid heerste in de kleine kolonistiegemeenschap en ernstige strubbelingen met de ambtenaren een normale gang van zaken belemmerden.

De uitvoering van de begroting 1949 door de ambtenaren van Sociale Zaken bleef òf achterwege òf had geen effect. Ieder bleef op zich/zelf boeren zonder uitzicht op verbetering.

Intussen werd de verwachting der grote groep Indische Nederlanders van een uiteindelijke verhuizing naar Nieuw-Guinea versterkt door de vermeerderde belangstelling van de Nederlandse en Indische Regering voor dat gebied in de naoorlogse jaren.

Al pleitte de Luitenant-Gouverneur-Generaal op de Den Pasar-conferentie voor een afzonderlijke status voor Nieuw-Guinea en al kwam het Departement van Sociale Zaken tot een begin van uitvoering van een kolonisatie aldaar, dan betekende zulks zeker niet, dat in afzienbare tijd een werkelijk grondige exploratie en openlegging verwacht mocht worden.

Officieel werd nimmer in het vooruitzicht gesteld Nieuw-Guinea gereed te maken als opvanggebied van de groep Indische Nederlanders.

Op 31 December 1949 bracht de K.P.M.-stomer "Waibalong" 550 vluchtelingen te Manokwari aan en op 16 Januari 1950 de K.P.M.-stomer "Reael" 128. In de daarop volgende maanden kwamen nog tientallen vluchtenden binnen.

Waar verdere toelating onder deze omstandigheden niet verantwoord werd geacht, werd deze alleen toegestaan voor gezinshereniging, voor werkers, indien huisvesting aanwezig was en hun bestaan verzekerd. Hierdoor werd de stroom spoedig gestuit, zeer tot ongenoegen van alle Indische Nederlanders.

Medio 1950 werden in Manokwari geregistreerd:

1713 evacuë's (779 gezinnen).

Onderstaand staatje geeft een beeld van bedrijvigheid en kapitaalsbezit, welk laatste door de geldzuiveringsmaatregelen nauwkeurig gecontroleerd kon worden.

	Geblokkeerde gelden			
	Nihil	Beneden	Boven	
		f.1000.-	f.1000.-	
Kolonisten zonder vaste inkomsten	531	234	195	102
Kolonisten met pensioen	169	67	18	84
Kolonisten opgenomen in het ambtelijk apparaat	79	39	22	18
Totaal	779	340	235	204

Zonder tussenkomst van de plaatselijke overheid werden geoccupeerd; rond 1000 H.A., verdeeld over

- 241 percelen, waarvan
- 77 voor woonerf
- 12 voor industrie
- 152 voor land- en tuinbouw.

Door het vooroorlogse voorbeeld, de gevoerde propaganda en het gemis aan andere werkgelegenheid zochten de meesten hun toekomst in de landbouw.

Het ontbreken van deskundigheid, outillage, doorzettingsvermogen en het gemis aan voldoende en goedkope arbeidskrachten was fnuikend voor het bereiken van de zo noodzakelijke productie. Bij een productie werd in eerste instantie gedacht aan voedselgewassen en bouw materiaal, ter voorziening in de eerste behoeften.

Ter verkrijging van arbeidskrachten werden op aanvraag van kolonisten hoofdzakelijk werkbare familieleden toegelaten. Door het niet naleven der aangegane verplichtingen en de aangeboren afkeer van handenarbeid werd het verloop onder de arbeiders zeer groot. Aangelokt door vermeende betere

kansen ontstond veel heen en weer reizen van kolonisten tussen de verschillende plaatsen op Nieuw-Guinea. Hoewel door de overal heersende woningnood een vergunning tot binnenkomst gebaseerd op aanwezige huisvesting geëist werd, vermocht deze maatregel weinig uit te werken.

Van een nuttige agrarische besteding der gronden kwam weinig terecht en ook met vele bedrijven en bedrijfjes was het een vallen en opstaan - hoofdzakelijk het eerste.

Lonen en prijzen stegen schrikbarend, hetgeen een volkomen ontwrichting van het economische leven veroorzaakte.

De huidige kolonisatie geeft het volgende beeld:

Leeftijdsgroepen	Mannen	Vrouwen	Totaal	Percentage
0- 6	224	185	409	19½
7-12	118	92	210	10
13-18	70	98	168	8
19-30	310)	208)	518	25
31-40	168)	137)	305	14½
41-50	88)	89)	177	8
51 en ouder	166	142	308	15
Totaal	1144	951	2095	100

Het aantal werkbare mannen en vrouwen bedraagt derhalve (566 +434) tezamen 1000 personen, ofwel 47½% van de gehele populatie.

Waren dit ook alle werkende mensen dan zou zeker een gunstiger economisch beeld verkregen zijn dan nu het geval is.

Het aantal eenmansgezinnen is 512. De overige gezinnen ten getale van 445 omvatten 376 echtgenoten, en 762 kinderen.

Het geoccupeerde grondgebied groeide tot rond 1200 HA (460 percelen, waarvan 164 voor woonerf).

Opeengelegd werden 360 HA en bewerkt 290 HA.

De beplanting van de bewerkte grond bestaat uit:

groenten	13.81 HA
2e gewassen	31.13 "
½j.-1j."	33.7 "
overj. gewassen	108.32 "

De vee- en pluimveestapel:

Kippen	7438
Loopeenden	163
Mentoks	206
Varkens	206
Schape	26
Geiten	32
Koeien	111
Paarden	41

Deze veestapel gaat achteruit door gebrek aan voedsel.

Voor het verlenen van deskundige adviezen aan de kolonisten zijn te Manokwari beschikbaar 1 landbouwkundig ambtenaar, 1 veeteeltkundige en 1 bosarchitect.

De medische dienst groeide geleidelijk uit tot 2 artsen, 3 gediplomeerde verpleegsters en enige plaatselijk opgeleide helpers en helpsters, daarbij beschikkend over een ziekenhuis met 70 bedden.

De ambtenaren van deze Gouvernementsdiensten hebben behalve hun dienstverlening aan de kolonistengemeenschap hun algemene taak binnen hun dienstkring.

Alleen de vroegere Trans- en Emigratiedienst van het Departement van Sociale Zaken te Batavia, omgevormd tot een kolonisedienst, ressorterend onder de Dienst van Binnenlands Bestuur en Justitie, werkt geheel voor de kolonisten.

Deze dienst beschikt over geen deskundigen en over weinig en versleten materiaal voor hulpverlening bij ontginning en mechanische bewerking.

In 1950/1951 werd losgelaten het oude plan van het Departement van Sociale Zaken tot oprichting van een opleidingscentrum met eigen werkplaatsen en eigen bedrijven. De gebouwen werden overgedragen aan andere diensten. De taak werd beperkt tot het verrichten van voorverkenningen, verzamelen van gegevens, kaarteren en hulpverlening aan de bestaande kolonisatie in alle opzichten.

De werkelijke uitgaven van deze dienst (personeel, materiaal en kapi-taal) beliepen in 1950 f. 516.262.95, 1951 f. 552.099.94 en in het eerste halfjaar 1952 f. 167.304.28.

Het onderwijs wordt verzorgd door 1 Gouvernements lagere school en 1 R.K. lagere school. Voorts bestaat er een particuliere opleiding in ma-chineschrijven en stenografie.

De geestelijke verzorging geschiedt door 1 Protestantse en 1 R.K. geestelijke. Daarnaast werken enige secten.

Onder leiding van het hoofd van de afdeling Sociale Zaken te Hollandia werkt te Manokwari een ambtenaar, die met enige ondergeschikten de steun-verlening behartigt, een bibliotheek beheert en optreedt als arbeids-bemiddelaar voor werkzoekenden. Op dit kantoor van Sociale Zaken worden tevens alle kolonisten geregistreerd.

Omdat deze registratie niet wettelijk verplicht is, kan door het be-trekkelijk grote aantal verhuizingen dit gegeven niet volkomen betrouwbaar geacht worden, ook wat betreft de door betrokkenen verstrekte gegevens. Herhaalde malen werden opzettelijk valse gegevens ontdekt.

Deze registratie levert de volgende gegevens:
500 volwassen mannen en 130 volwassen zelfstandige vrouwen, waarvan respec-tievelijk gepensionneerd 85 en 4.

Gezinnen (199):

65	gezinnen met 1 kind
56	" " 2 kinderen
40	" " 3 "
19	" " 4 "
11	" " 5 "
3	" " 6 "
5	" " 7 "

Totaal aantal geregistreerde kinderen 481.

Van de 635 geregistreerde volwassen zelfstandigen hebben 265 volgens eigen opgave alleen de lagere school bezocht (al dan niet doorlopen), terwijl 13 generlei onderwijs genoten.

117 bezochten de ambachtsschool.

85 genoten onderwijs aan Mulo of H.B.S.

Hierbij werden niet opgenomen, waarvan zeker is, dat zij geen diplo-ma behaalden.

- 1 met diploma Gymnasium
- 1 gediplomeerd verpleegster
- 29 met middelbaar Technische opleiding (KWS, KES)
- 2 met M.T.S. opleiding
- 1 ingenieur electro-technisch
- 1 ingenieur (Amerikaans diploma)
- 1 gewezen officier (K.M.A.)
- 1 met opleiding nijverheidsschool
- 2 met opleiding tuinbouwschool
- 1 met opleiding middelbare bosbouwschool
- 6 met opleiding cultuurschool
- 1 met opleiding modevakschool
- 1 met opleiding huishoudschool.

Verder bekwaamden zich enkelen op het gebied van handel en administratie.

Opvallend is, dat bij de verdere bekwaming 151 de technische kant opgingen en slechts 9 de agrarische.

Deze groep is thans te Manokwari werkzaam in de volgende betrekkingen en ambachten (volgens eigen opgave):

- 223 landbouwers
- 149 losse arbeiders
- 2 technikers
- 3 aannemers
- 2 installateurs van elektrische leidingen
- 6 transporteurs
- 1 kantoormachinerereparateur
- 1 radioreparateur
- 1 houtbewerker
- 8 zagerijleiders
- 5 bakkers
- 4 kappers
- 2 fotografen
- 2 bloemisten
- 26 handelaren en winkeliers
- 1 schoenmaker
- 1 ijsfabrikant
- 1 stroopfabrikant
- 1 kalkbrander
- 1 reder
- 1 agent KPM
- 1 modiste
- 1 naaister
- 30 huishoudsters
- 1 kamerverhuurster
- 3 evangelisten
- 132 geen werkkring

Deze niet geheel volledige opsomming der uitgeoefende beroepen en bedrijven en de aantallen der daarin geïnteresseerde individuen geeft nog geen voldoende beeld van de in ogenschouw genomen gemeenschap. Om dit enigszins te kunnen aanvullen diene men op drie punten opmerkzaam te zijn. Ten eerste de ontstellende vakonbekwaamheid. Men lette slechts op het genoten onderricht. Ten tweede het sterke verloop in de gekozen werkkringen. Vandaag is men landbouwer, morgen bakker, overmorgen weer iets anders. Ten derde het volslagen opportunisme, waardoor men een werkkring kiest en kort daarop van inzicht verandert, meestal gedreven door de gedachte, dat met de wisseling van werkkring meer verdiend kan worden. Deze gedachte wordt dan niet geboren uit sociaal-economisch verantwoorde overweging, maar aangestoken door een schijnbaar geslaagde poging van een ander op dat gebied, ongerkend of meerdere activiteit op dat gebied loont of niet. Tevens wordt steeds het zogenaamd lonend zijn van enige werkzaamheid bepaald door de betrokkene zelve, overwegende in hoeverre een loon of prijs opgeschroefd kan worden door bestaande behoeften, waarbij met een minimum inspanning een maximum inkomen - zij het ook tijdelijk - oververd kan worden. Dat door een teveel aan activiteit op zulk een terrein de poging reeds in de kiem mislukt is, ziet men niet in, doch dat wordt steeds daarna pijnlijk ondervonden.

Vele zich landbouwer noemende kolonisten deden weinig of niets aan de geoccupeerde gronden. Dit kan zeker niet verklaard of verontschuldigd worden door onervarenheid op agrarisch gebied of onvoldoende uitrusting. Grotendeels sproot dit voort uit een speculatieve in bezitneming van gronden, eensdeels in afwachting tot een Nederlandse Regering of een Gouvernement van Nieuw-Guinea de ontginning enz. zou behartigen, ten andere in de verwachting van een volgende massa-invasie van Indische Nederlanders, waarmede men zaken kon doen met de gunstigst gelegen gronden. Vele van dergelijke occupaties wisselden reeds buiten de overheid om van "eigenaar".

Van enige logische bezetting c.q. verdeling der gronden is geen sprake en van enige bereidheid eigener beweging ten behoeve van derden deze te wijzigen evenmin. Het behoeft dan ook geen betoog, dat zonder ingrijpende

wijzigingen in de bezetting en verdeling der gronden van een gezonde agrarische samenleving geen sprake kan zijn.

Volgens landbouwkundige opvatting zijn de voornaamste oorzaken van het mislukken der landbouwers: gebrek aan karakter, kennis, goede leiding, geëigende hulpmiddelen en voldoende kapitaal.

Na mislukking om door tussenkomst en met medewerking van de bestaande plaatselijke organisaties en verenigingen tot een rustige en zakelijke samenwerking met de kolonisten te komen, werd de hoop gevestigd zulks te bereiken door erkenning van woonkernen en vertegenwoordigende hoofden dier kernen. In 2 jaren tijd ging ook deze verwachting in het niet op door constante beïnvloeding dier hoofden door evengemelde organisaties en verenigingen. Deze zelfde verenigingen en organisaties, die in hoge mate verantwoordelijk kunnen worden geacht voor deze riskante evacuatie, wensten te midden van de daardoor veroorzaakte ellende als onafhankelijke machthebbers te blijven heersen. Van stonde aan stelden zij zich tegenover een Gouvernement en een Regering, in stede van als goede onderdanen mede te werken aan een oplossing. Zij wensten niet op te treden namens of ten behoeve van een aantal individuen, zij wensten een groep te vertegenwoordigen.

Bodemkundig onderzoek, kaartering, landbouwkundig onderzoek, voorlichting en hulp (financieel en materieel) waren eveneens niet in staat de kolonisatie op het goede pad te brengen. Door het evengenoemde streven naar de macht werden alle daden van overheidswege niet aanvaard, doodgedrukt en bovendien in een slecht daglicht gesteld. Het was onmogelijk goed te doen. Wel werd geplukt van de overheid wat men kon.

Gelet op het geringe kapitaalsbezit en de uiterst geringe productie en de daartegenover staande import is de economische toestand van Manokwari slecht te noemen. Ondervolgende globale taxaties funderen dit:

gemiddelde maandelijks importwaarde f. 240.000.-	gemiddelde maandelijkse geldinjectie
	door salarissen en pensioenen f. 103.000.-
	gemiddelde waarde maandelijkse productie (export) f. 14.000.-
	f. 117.000.-

Bedriegen de tekenen en de cijfers niet dan staat men voor een totale ineenstorting van deze samenleving, die in zich zelve niet de kracht bezit, om zich te saneren. Dit zal met zich brengen grote financiële offers voor het blijvend verzorgen door de overheid van de betrokken groep.

Zonder planmatig ingrijpen met krachtige hand zal deze gemeenschap geheel afglijden naar pauperisme. Het instellen van steun geeft geen uitzicht op verbetering, omdat de practijk heeft aangetoond, dat door steun alleen - hoe goed ook bedoeld - de gezinnen vernietigd worden, waardoor ook van een volgende generatie weinig heil te verwachten is.

Ieder ingrijpen van overheidswege zal gericht moeten zijn op de individue met verbreking van de groep en de daaruit voortkomende organisaties en verenigingen.

Inderdaad

P.

De hierboven gegeven beschrijving van de Europese bevolking in en om Manokwari beklemtoont de noodzaak van het tot standkomen en aanvaarden van een hervormings-annex ontwikkelingsplan.

De doeleinden van zulk een plan kunnen nader omschreven worden:

- streven naar een economische zelfstandigheid van de streek Manokwari, waarmede tevens een soortgelijk streven voor geheel Nieuw-Guinea behartigd wordt;
- verzekering van een reëel inkomen per hoofd, waardoor de sociale omstandigheden zullen verbeteren;
- scheppen van zodanige sociale- en culturele voorwaarden, dat een gezonde fysieke en geestelijke ontwikkeling van de kolonistengemeenschap wordt gewaarborgd;

d. treffen van maatregelen, welke zullen kunnen leiden tot een
quantitatieve en kwalitatieve vergroting van het arbeidspotentieel.

De daarbij te entameren projecten worden bepaald door de aantoonbare
economische mogelijkheden gecombineerd met de aanwezige arbeidskrachten
en het van overheidswege beschikbaar gestelde kapitaal.

Op last van Zijne Excellentie de Gouverneur van Nieuw-Guinea werd
door deskundigen een onderzoek ingesteld naar de toestanden in de bestaan-
de kolonisatie met het doel om maatregelen te treffen tot sanering van
deze kolonisatie, teneinde een verder afglijden te voorkomen.

Deze opdracht heeft geleid tot het opstellen van een plan tot organi-
satie van een agrarische sector als onderdeel van de kolonisedienst
te Manokwari, Zijne Excellentie de Minister voor Uniezaken en Overzeese
Rijksdelen aangeboden bij schrijven van de Gouverneur van Nieuw-Guinea
dd. 5 Augustus 1952 No.2327/Vertrouwelijk, waarbij tevens voorgesteld
wordt de instelling van een kolonisatieraad.

In het evengenoemde plan worden uitvoerig beweegredenen en doeleinden
omschreven.

De daarop gevolgde besprekingen in Nederland op het Ministerie voor
Uniezaken en Overzeese Rijksdelen noopten tot een nader in beschouwing
nemen van het totale probleem, waartoe werd opgesteld ondervolgende
analyse en structuurschema.

ANALYSE EN STRUCTUURSCHEMA.

De taak is omvorming van een groep van, meest maatschappelijk ontspoorde, Indische Nederlanders in de situatie van een in wezen gedwongen kolonisatie van een niet-opengelegd land, tot een groep met een economisch en sociaal verantwoorde maatschappij-structuur.

Dit sociaal-economische vraagstuk ligt in een z.g. frontiergebied, waar de economische wetten zich in volle hevigheid doen gelden, omdat geen reserves aanwezig zijn en hier voor geen compensatie is in een juist gericht saamhorigheidsgevoel.

Bovengenoemde taak kan gesplitst worden in twee sectoren:

- a. de geestelijk/culturele
- b. die van de economische bestaansbasis.

Bij de poging om een ideaal-typische structuur te benaderen, verdient het aanbeveling deze beide sectoren gelijktijdig aan te vatten, zodat een nuttige wisselwerking ontstaat.

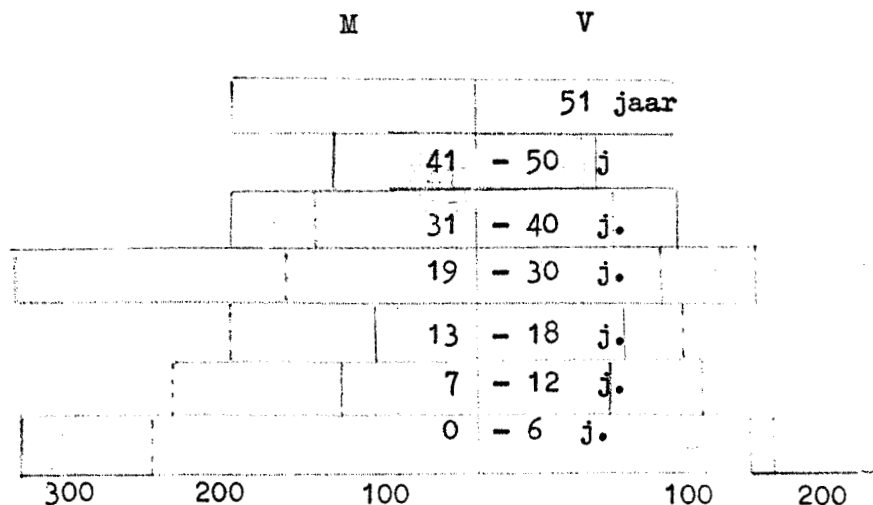
De geestelijk/culturele sector kan onderscheiden worden in een:

- 1. religieuze structuur
- 2. ethnografische structuur
- 3. en die van het mentaliteits- en ontwikkelingspeil.

Alhoewel de kolonistensamenleving te Manokwari in geringe mate doorweven is en beïnvloed wordt door autochthonen, Indiërs en Vreemde Oosterlingen, is het met het oog op het gestelde doel verantwoord om een nadere differentiëring achterwege te laten en het schema te richten op een homogene maatschappij van Indische Nederlanders.

Het zwaartepunt der te treffen maatregelen komt te liggen in de economische sector, te onderscheiden in een stuwende en een verzorgende groep.

De kolonistenbevolking vertoont een ongezonde structuur:

De rode vakken geven aan de aanwezigen.
De stippellijnen en de witte vakken geven aan de gezonde structuur.

Er is een tekort aan vrouwen in de vruchtbare leeftijds-klassen, wat velerlei desintegratie verschijnselen in de hand werkt. Het arbeidsaanbod is groot, echter de vervangende productieve groep van 7-18 jarigen is te klein.

Ook het gezinsverband, aansluitend op het bovenstaande vertoont een abnormaal beeld. Het percentage alleenstaanden ($\frac{1}{4}$ van de bevolking, meer dan 53% der gezinshoofden) is te hoog.

De economische bestaansbasis naar analyse van de huidige beroepsbevolking vertoont eveneens een zeer ongezond beeld, en wel, uitgaande van de algemeen erkende regel, dat op elke stuwend werkzame, één verzorgende beroepspersoon een bestaan kan vinden. Heerste in Manokwari de ware pioniersgeest, dan zou zelfs de groep van verzorgende beroepspersonen kleiner kunnen zijn gedurende de eerste jaren. Van economische zijde wordt opgemerkt, dat voor een maatschappij als Manokwari de productieve groep een aanwijsbaar groter percentage dient te omvatten. Daarenboven is de vraag naar de meest gunstige vestigingsfactoren voor verzorgende bedrijven en naar de mogelijkheid van uitoefening van verzorgende functies in Nieuw-Guinea niet reëel, omdat de kolonistenbevolking aan het verzorgend apparaat enerzijds eisen stelt, die vergelijkbaar zijn met de eisen, die aan een verzorgend apparaat in Nederland worden gesteld, anderzijds kan dit apparaat slechts in beperkte mate zijn eigen economisch evenwicht zoeken. Een gevolg hiervan is, dat het verzorgend apparaat wel noodgedwongen een overspannen karakter krijgt. Bij de behandeling van deze materie wordt nog niet in het geding gebracht de verzorgende taak van de overheid (medische, hygiënische en technische verzorging) aan welke nu eenmaal zodanige, zij het minimale eisen moeten worden gesteld, dat hierbij de vraag naar het rendement van dit apparaat met relatie tot de bevolking, niet kan worden gesteld.

Ter sanering van deze wantoestand is nodig een onderscheiding van de noodzakelijke maatschappelijke functies der bevolking. Met buiten beschouwing laten van nederzettingen, die volledig autarkisch zijn, komen we tot de conclusie, dat iedere gemeenschap ten behoeve van alle niet zelf geproduceerde levensbehoeften aangewezen is op het creëren van een productieoverschot dat als ruilobject moet dienen voor het aantrekken van niet in eigen kring voort te brengen goederen. Deze productiemogelijkheden kunnen liggen in de agrarische-, industriële- of handels- en verkeerssectoren. De op deze productiemogelijkheden gebaseerde primaire bedrijven zijn bepalend voor de omvang die een bevolking plaatselijk kan verkrijgen. De omvang van de secundaire of verzorgende bedrijven wordt bepaald door de ter plaatse mogelijke bevolking op grond van primaire bestaansmogelijkheden.

Aangezien het hier een maatschappij betreft, welke thans nog vrijwel geen export verzorgt, dus voorshands noodgedwongen grotendeels autarkisch is, kan bij het zoeken naar productiemogelijkheden in wezen alleen de landbouw als belangrijkste stuwend aangemerkt worden. Immers zijn de houtzagerijen, ijsfabriek, stroopfabriek en andere reeds ter hand genomen takken van nijverheid tot heden toe goeddeels gericht op de verzorging van de agrarische sector en de groep ambtenaren en beampten.

Deze belangrijke bestaansbron dient allereerst beschouwd te worden.

Van de 1200 Ha. geoccupeerde gronden in Manokwari, werden 360 opengelegd, 290 bewerkt en 180 beplant (100 ha met overjarige gewassen).

Van de 223 bij Sociale Zaken geregistreeerde landbouwers, werden er laatstelijk door de kolonisedienst 126 als werkende landbouwers genoteerd, terwijl redelijkerwijs daaraan toegevoegd kunnen worden 24 losse arbeidskrachten (totaal 150).

Om enigermate volgens Nederlandse standaard het aantal arbeiders in deze primaire bedrijfstak onder te brengen zal naast herscholing, voorlichting en uitrusting vorming van bedrijven van rationele grootten tot stand moeten komen. Daarbij moet niet uit het oog verloren worden, dat voorlopig geen verdere uitbreiding aan deze sector gegeven kan worden dan noodzakelijk voor de voorziening van de eigen streek en van andere plaatsen op Nieuw-Guinea, welke transporteconomisch bereikt kunnen worden.

Volgens de bestaande toestand (150 pers. in de agrarische sector) betekent bij een verhouding van stuwend-verzorgend van 1 : 1 dit op een beroepsbevolking van rond 600 lieden een overschot van 300 personen, welk overschot ten laste van deze maatschappij komt en het algemeen welvaartspeil verder drukt tot een bestaansminimum. Dit kan niet alleen op theoretische, maar ook op praktische gronden aldus gesteld worden, aangezien zij juist in de verzorgende groep gezien hun mentaliteit en beroepsinteresse zich op deze sector richten.

In feite wordt deze groep in stand gehouden door de kapitaalsimport van buiten, zij komt dus ten laste van het Gouvernement.

Met uitschakeling van deze overschotgroep is het beeld van Manokwari niet zo ongunstig te noemen.

Wordt een oplossing gezocht in autarkische richting met uitsluiting van een verdere uitbouw in de landbouwsector, dan wijst deze beroepsanalyse op een noodzakelijke verplaatsing naar elders van rond 300 beroepspersonen, liefst alleenstaanden. Ook de Bevolkingspyramide wijst in deze richting. Verplaatsing op Nieuw-Guinea zonder opvangmogelijkheid in een arbeidsproces zou echter een verplaatsing van de moeilijkheden zijn.

De pogingen tot plaatsing van deze krachten bij de N.N.G.P.M. en de op Nieuw-Guinea werkzame Nederlandse aannemersmaatschappijen hadden onvoldoende blijvend resultaat door sentimentsoverwegingen en vakonbekwaamheid.

De oplossing zal dus gezocht moeten worden in een versterking van de agrarische sector, waarbij dan tevens gedacht moet worden aan stapelproducten en bevordering van vestiging van andere primaire bedrijfstakken, waaraan gekoppeld kan worden een ontwikkeling van de regionale verzorging. Dit laatste wordt opzettelijk vastgekoppeld aan de "andere primaire bedrijfstakken", omdat deze in de eerste aanloopjaren een plaatselijke of regionale functie kunnen vervullen. Slechts indien zij ten slotte geheel als stuwend bedrijf zonder (afhankelijke) plaatselijk verzorgende functie, slaagt, vormt dit een bijdrage tot versteviging van de bestaansbasis.

Zo kunnen een bedrijfseconomisch opgezette houtbewerkingsindustrie, een kalkbranderij en een steenbakkerij direct een

belangrijk aandeel hebben in de plaatselijk verzorgende functie met de mogelijkheid tot verdere uitgroei. In al die gevallen waar het in eerste instantie niet mogelijk is bedrijven te vestigen, gericht op afzet of dienstverlening aan het buitenland, zal een functie-verdeling onder de gemeenschappen in Nieuw-Guinea zelve tot stand moeten komen, waarvoor een structuurplan ontwikkeld zal moeten worden.

Elke investering in de zuiver verzorgende sector kan geen blijvend nuttig effect sorteren.

Zoveel mogelijk moet deze geschieden in de stuwende sector.

Het meest verantwoorde systeem lijkt kernvorming van enkele goed opgezette bedrijven en een verantwoorde scholing van arbeidskrachten.

Een mogelijk op te richten dok annex sleepheilingmaatschappij zou een werkgelegenheid voor ± 200 personen kunnen bieden, welk bedrijf op geheel Nieuw-Guinea gericht is.

Uitgaande van het hierboven gestelde zou bij verwezenlijking der genoemde bedrijfstakken het structuurbeeld als volgt worden:

primaire bedrijfstakken: land- en tuinbouw	150 personen
dok- en scheepswerf	200 "
	<hr/>
	350 personen
semi-primaire bedrijfstakken: houtindustrie	20 "
overigen	20 "
	<hr/>
	40 personen
<u>resteert voor zuiver verzorgende groep</u> :	
rond	210 personen.

Releverende:

<u>kolonisatiegegevens</u> : mannen tussen 19 en 50 j.;	vrouwen tussen 19 en 50 j.
566	434

<u>registratie sociale zaken</u> :	volwassen mannen: zelfstandige vrouwen
505	130

is het verantwoord verder ook uit te gaan van een werkersgroep van rond 600 personen, alhoewel gerekend moet worden op een meerdere activiteit van de gehuwde vrouw speciaal op agrarisch gebied.

De budgetcijfers gevoegd bij "De financiële positie van Nederlandse ambtenaren in dienst van de Republiek Indonesië" geven o.a. dat per gezin van man, vrouw en 2 schoolgaande kinderen per maand nodig is aan voedingsmiddelen:

Brood	28,5 kg.
Rijst	26 liter
Aardappelen	8 kg.
Rundvlees	7,5 kg.
Margarine	4 kg.
Klapperolie	2 flessen
Koffie	900 gr.

- Thee -

Thee	300	gr.
Suiker	7,2	kg.
Melk	13	bl.
Broodbelegging (kaas)	3	kg.
Jam	2	kg.
Meelspijzen	5	kg.
Groenten	10	kg.
Eieren	30	stuks
Bananen	16	kammen
Papaja's	20	kg.
Soja	2	fl.
Zout	1,25	kg.
Peper	100	gr.

Gevoegelijk kan aangenomen worden, dat de werkelijke behoeften van de Nederlanders op Nieuw-Guinea niet of niet veel zullen verschillen.

Voor Manokwari kan aangenomen worden, dat deze behoeften betreffen rond 3000 zielen, waarbij gerekend de plaatselijke politie, militairen, Indonesiërs en Vreemde Oosterlingen. De door de agrarische sector te bereiken andere afzetgebieden zoals Sorong en Biak omvatten zeker ook een 3000 zielen, zodat met een versterking van de agrarische sector daarop gerekend mag worden.

In enige der in de budgetgegevens genoemde behoeften kan de agrarische sector direct of spoedig voorzien, of de daarvoor nodige plaatselijk te verwerken grondstoffen produceren:

groenten
vruchten
vlees
eieren.

In andere zal met enige aanwijzing en outillering geheel of ten dele voldaan kunnen worden;

klapperolie
koffie
suiker
meelspijzen
soja.

Aan een aardappelbehoefte zal tegemoetgekomen kunnen worden door stimulering der autochtone aanplant in het gebied van de Anggi-meren.

Het volume dezer behoeften per jaar van 3000 zielen is, wanneer men gemakshalve aanneemt, dat deze gemeenschap is samengesteld uit 750 vier-persoonsgezinnen:

groenten	90.000	kg
vruchten	270.000	"
vlees	67.500	"
eieren	270.000	stuks
klapperolie	18.000	flessen
koffie	8.100	kg
suiker	64.800	"
meelspijzen	45.000	"
soja	18.000	"

- Gebruikmakend -

Gebruikmakend van de gegevens door de landbouwkundige dienst verwerkt in het tuinderijenplan Manokwari kunnen de hiervoor benodigde arealen gesteld worden op:

voor groenten	11,2 ha (2 oogsten)
" vruchten	18,9 " (djeroek siëm, sinaasappel en grape-fruit)
" meelspijzen	1,5 " mais
" eieren (270.000 st.) en varkensvlees (32.400 kg) voor voeding hoenders en mestvarkens	0.375" cassave
	25,312 " cassave
	50,625 " bataten
	33,75 " aardnoten
	50,625 " mais
Totaal	<u>212,287 ha.</u>

Dit areaal kan verdubbeld worden, rekening houdend met de gedeeltelijke voorziening van Sorong en Biak, terwijl mede areaal-uitbreiding gelegen ligt in de aanplant van rijst, kedele, koffie, suikerriet, enz. Bij de bepaling van de bedrijfstvormen en grootten kan als supplerende factor voor het inkomen enige aanplant van stapelproducten in beschouwing genomen worden.

Het is dan ook aan de krappe kant het nuttige continu beplante areaal te stellen op rond 500 ha, waardoor een ge-regelde kunstmatige bemesting nodig zal zijn ter vervanging van het braakliggen.

Naar de opzet van het Tuinderijenplan zouden de thans op agrarisch gebied 150 werkzaam intensief kunnen bewerken in gemengd bedrijf (1.66 : 5 ha) x 150 = 450 ha, zodat gelet op de voorgaande berekeningen het entameren van een opzet van land- en tuinbouwbedrijven tot een oppervlakte van rond 500 ha volkomen als nuttig verantwoord geacht kan worden, zowel wat betreft tewerkstelling als voldoening aan aantoonbare behoefte en afzetgelegenheid.

Met zonodig loslating van de bestaande occuperingen moeten in de eerste plaats de gunstigste gronden, liefst in complexen van minimaal 100 ha gekozen worden en verkaveld in gemengde bedrijven van rationele grootte. Ter tegemoetkoming aan de bestaande toestanden en geaardheid der occupanten kan waar mogelijk gevormd worden een pluimveehouderij, een groentenkwekerij, een bedrijf voor verbouw van veevoeder, mits deze economisch geleid direct gericht zijn op de voldoening der behoeften tegen redelijke, dus sterk concurrerende prijzen.

Voor enige latere uitgroei dient de ligging der percelen dusdanig te zijn, dat zulks t.g.t. mogelijk is, welke opgave in een land als Nieuw-Guinea te vervullen is.

Door de tijd, welke nodig is voor voorlichting, herscholing, herverkaveling, outillering en het treffen van noodzakelijke administratieve en wettelijke maatregelen, dient de sanering van deze agrarische sectoren begrepen te zijn in een vijfjarenplan, waarvoor het reeds ingediende "plan tot organisatie van een agrarische sector" als grondslag kan dienen.

In het eerste jaar (1953) waren kristallisatiekernen te scheppen bij de woonkernen Pasar Poetih, Manggoapi, Wosi en Saowi, welke na keuze der daarvoor in aanmerking komende personen en vaststelling van de bedrijfsvoering onder strenge overheidscontrole komen te staan en onder overheidsbescherming. Deze kernen kunnen naast het dienen als proefbedrijven en voorbeelden voor de omgeving nuttig zijn voor de economisch verantwoorde zetting van lonen en prijzen.

Voor de afgeleverde producten kunnen voor dit doel gedurende de overbruggingsperiode aanvullende subsidies verleend worden.

Ter uitbreiding van het nuttig te bewerken vlak landbouwgrond tot rond 500 ha in 5 jaren tijd zal in het jaar 1953 een herverkaveling gepland worden en een nadere kostenberekening gemaakt.

De te vormen kristallisatiekernen zullen in 1953 geheel bouwrijp worden gemaakt en inclusief gebouwen en werktuigen opgeleverd en op zakelijke voorwaarden overgedragen aan de genoemde boeren.

Tevens zal in 1953 tot stand moeten komen het omvormingsinstituut Ambankol conform het daartoe ingediende plan.

Een enigszins omvangrijke houtexploitatie, waarmede een miljoeneninvestatie gemoeid is, zal zich reeds spoedig op de export hebben te richten, omdat de binnenlandse houtbehoefte van Nieuw-Guinea relatief gering is. Voor de voorziening van Manokwari en omstreken (en N.N.G.P.M. Sorong) werken de slecht geoutilleerde particuliere houtzagerijen, na een mislukte poging van eigen aankap, hoofdzakelijk als loonzagerijen, terwijl de Afdeling Boswezen voor de aanvoer van dolken zorgt. Door deze werkmethode werd reeds enige daling in de bezaagd/houtprijzen bereikt, terwijl de kwaliteit verbeterde. Zodra evenwel een grotere particuliere bosexploitatie in bedrijf komt, is het lot van deze kleine zagerijen bezegeld. Om deze reden en mede om in de nu bestaande behoefte te voorzien, is het wenselijk één of twee plaatselijke houtbewerkingsindustrieën (grote timmerwinkels) in het leven te roepen, welke meubels, ramen, deuren, enz. kunnen afleveren.

Het Hoofd van de Afdeling Boswezen adviseerde in 1953 te starten met één niet te klein opgezette timmerwinkel, uitgerust met nieuwe electrisch aangedreven machines. Een bedrijfsopzet wordt hiervoor in Nieuw-Guinea uitgewerkt.

Een paar loonzagerijen kunnen in stand gehouden worden met enige arbeidskrachten tot met aanvatting van een zakelijk opgezette grote bosexploitatie een einde aan hun bestaan gemaakt wordt. Intussen zullen nadere analyses uitwijzen, of een tweede timmerwinkel verantwoord is.

De bestaande primitieve kalkbranderij, welke reeds van invloed was op de goedkopere en betere voorziening in 2 soorten kalk kan beter uitgerust en opgezet van grotere betekenis worden als semi-primair bedrijf. In vele gevallen kan kalk de

geïmporteerde cement vervangen, waardoor de bouw van permanente en semi-permanente woningen goedkoper wordt.

Oprichting en outillering van een eenvoudig, doch economisch werkende steenbakkerij kan mede het semi-primaire front versterken, in de eerste plaats gericht op de huizenbouw, waarbij in de opgaande muren tot 1 meter boven het maaiveld bakstenen kunnen worden verwerkt en in de vloeren bakstenen of plavuizen. De kleisoorten werden na onderzoek door het Ceramisch Instituut te Bandoeng in 1949 zelfs geschikt bevonden voor een aardewerk-industrie.

Bij het in beschouwing nemen van de maatregelen om de verzorgende sector in dier voege te saneren, dat niet alleen een evenwichtige verhouding ontstaat ten opzichte van de groep primair actieven zal naast een behartiging van een aantal noodzakelijk te vervullen functies, deze maatregelen eveneens gericht op prijscontrole.

Tot bescherming van het verantwoorde aantal "middenstanders" zal men moeten werken met bedrijfsvergunningen, bedrijfstoezicht en eenvoudige reglementering. Wordt zulks nagelaten dan zal een onredelijke concurrentie en naijver het plan doen mislukken. Het gevaar, dat een vrije beroepskeuze met zich brengt moet tot een minimum beperkt worden.

Winkels

Winkels vormen een zeer belangrijk element in de opbouw. Een economisch goed renderend winkelbedrijf speelt een voorname rol in het welvaartsstreven van de bewoners. Een goede aanleg en een zindelijk voorkomen is vereiste.

Een goed onderhoud van de gebouwen is daarvoor eerste vereiste, hetgeen slechts mogelijk is wanneer het bedrijf rendabel is.

Daartoe moet echter - met behoud van gezonde concurrentie en voldoende keuze voor de klant - het aantal beperkt worden tot het noodzakelijke.

Aan een goed winkelbedrijf kunnen 5 voorwaarden worden gesteld:

het moet voldoen aan

- 1) de klant - (voldoende keuze)
- 2) bij huur van het pand, de huiseigenaar
- 3) de winkelier - (redelijk inkomen)
- 4) de gemeenschap (attractief zijn, geen gevaar opleveren door een rommelig aanzicht etc., voor declassering van de omgeving)
- 5) de openbare lichamen (de opgelegde belastingen zonder moeite kunnen betalen).

Aantallen en frequentie

Welke winkels het meest noodzakelijk zijn, daarvoor geeft de frequentie waarin elk soort voorkomt een aanwijzing, doch zegt weinig omtrent het aantal per branche voor een bepaald aantal bewoners.

Bij het berekenen van het aantal benodigde winkels van iedere branche dient men n.l. niet uit te gaan van de verhouding aantal inwoners aantal winkels in bestaande steden. Het is n.l. een veelvuldig verschijnsel dat tussen het aantal bestaande winkels in een stad, dikwijls noodlijdende bedrijven voorkomen, welke bij het eerste teken van omslaande conjunctuur het hoofd niet boven water kunnen houden tot groot economisch en maatschappelijk verlies, zowel voor de gemeenschap als voor de

winkelier zelf en de huiseigenaar (leegstand).

Op grond van statistisch cijfermateriaal zou men minimaal tot 11 winkels concluderen. Daarbij komt echter een verzorgende functie, welke echter niet te hoog mag worden aangeslagen.

Resumerend zouden dan aan te bevelen zijn:

2. voedingzaken - (kruidenierswaren) en dranken,
 1. groente- en fruitzaak, eventueel gecombineerd met bloemen en planten,
 2. bakkers, gecombineerd met fijngebak en suikerwerk,
 1. zuivelzaak, gecombineerd met eieren, eventueel wild, indien mogelijk vis,
 1. dames- en herenkapper, met parfumeriën, cosmetische- en toiletartikelen,
 1. slager, gecombineerd met fijne vleeswaren,
 1. rijwielzaak, eventueel gecombineerd met elektrische apparaten en radio's en reparatie-atelier,
 1. drogisterij, foto, film,
 1. kledingzaak, annex textiel en galanterieën,
 1. schoenenzaak en reparatie, annex lederwaren,
 1. meubelzaak annex huishoudelijke artikelen en speelgoed,
 1. bouwmaterialen annex ijzerwaren,

Totaal ± 14 winkels.

Daarnaast kan gerekend worden met

- 1) 2 eethuizen,
- 2) 1 benzinepomphouder annex verkoop oliën en vetten,
- 3) gemeenschapsgebouw, waarin ondergebracht een sociëteit, vergaderzaal, leeszaal en een uitleenbibliotheek, waarvan een der grotere zalen geschikt te maken voor bioscoop- en theatervoorstellingen,
- 4) ziekenhuis en polikliniek,
- 5) school met speelterrein,
- 6) sportvelden.

Uiteraard dient veel aan plaatselijke toestanden te worden aangepast.

Ter beoordeling hunner vakbekwaamheid en zaken c.q. warenkennis kan gebruik gemaakt worden van de in Nederland gestelde eisen, al kan men deze eisen alleen gebruiken als basis van beoordeling zonder de eisen direct voor 100% aan de kandidaten te stellen.

Na de keuze zal het nuttig zijn door cursussen de gekozenen verder te bekwamen en tevens enige jongeren, die zo mogelijk als bedienden, in diverse zaken werken, vakbekwaamheid en zakeninzicht bij te brengen.

Behalve het doen groeien van een gezonde verzorgende winkel-middenstand, moet aandacht en hulp geschonken worden aan huisnijverheid.

Met het tot standkomen van vakbekwame, nijvere en niet te dure verzorgenden wordt mede het ondeskundig en duur uitoefenen van velerlei ambachten tegelijk langzamerhand de pas afgesneden.

De maatregelen om deze middenstand te vormen komen dus neer op:

- a. erkenning van c.q. vergunning tot het uitoefenen en toezicht op de bedrijven.
- b. opvoeding tot vakbekwaamheid.
- c. credietverlening voor bouw of inrichting.
- d. credietverlening voor bestellingen c.q. garantie daarvoor.
- e. controle op de prijzen en lonen.
- f. subsidiëring bepaalde artikelen gedurende de overbruggingsperiode.

Zonder deze maatregelen, welke niet beogen een "économie dirigée, maar een "économie concertée, zal het niet mogelijk zijn de verzorgende sector te saneren en in harmonie te brengen met de op te bouwen stuwende groep.

Ter voorkoming van een te zwaar gevoelde Overheidsdwang, kan gedurende een nader vast te stellen periode aan de overigen, die zich op dit terrein wensen te bewegen daartoe de volledige vrijheid gelaten worden, echter zonder overheidssteun, doch wel onder toezicht voor wat betreft prijzen, lonen, hygiënische eisen.

Deze soepele houding heeft voorts nog het voordeel, dat bij uitvallen van gekozenen gedurende de groeiperiode door niet naleven der voorwaarden, overlijden, enz. een nieuwe keuze uit de "vrije" groep gedaan kan worden.

De keuze van de middenstanders kan geschieden na oproep van de gegadigden, contrôle hunner capaciteiten en financiën door een commissie, waarin eveneens leden van de kolonisatie zitting hebben. De eindbeslissing moet gebonden worden aan de goedkeuring van de Gouverneur.

Ligt het in het voornemen in de verzorgende sectoren voorshands meerdere geïnteresseerden gelegenheid te bieden deel te nemen, althans deze deelname niet te verhinderen, zulks mag zeker niet de houding zijn tegenover allen, die arbeidsgelegenheid vinden of kunnen vinden in de landbouw en de stuwende industrie.

Landbouw. De te vormen kristallisatiekernen, 1 veebedrijf van 75 ha, 1 gemengd bedrijf van 15 ha, 4 gemengde bedrijven van 10 ha, 8 gemengde bedrijven van 5 ha, oefenen in zekere zin passieve invloed uit in deze sector.

Actieve beïnvloeding geschiedt door continuering der voorlichting en hulpverlening aan de overige landbouwers, opdat zij naast verkrijging van meerdere bekwaamheid en meerder inzicht in het boerenbedrijf voorlopig in staat zijn zo veel mogelijk in de eigen levensbehoeften te voorzien. Om een kans te maken op overheidssteun dient de landbouwer bereid te zijn alle die gegevens te verstrekken, welke nodig zijn voor een beoordeling van hun persoon en hun bedrijf (bouwplan, opbrengst oogsten, aantal arbeidsuren, betaalde lonen, enz.). Bij nalatigheid of onwilligheid deze gegevens in te dienen, sluit men zich automatisch uit.

Eenvoudig landbouwonderwijs en onderricht in bedrijfsadministratie kan aan de landbouwers dorpsgewijs gegeven worden

in tweewekelijkse avondcursussen. Ieder cursusuur kan beëindigd worden met een algemene bespreking van de landbouwzaken van het dorp.

Vervoer en opkoop van de cashcrop moet voorlopig door het Gouvernement behartigd worden met inschakeling van particulier initiatief voor zover zulks economisch verantwoord is. Dit kan geschieden gelijktijdig met een soortgelijke verzorging van de kristallisatiekernen. Het transport is thans duur, omdat men niet economisch rijdt (geen geëigend vervoermiddel, geen voldoende vracht, geen juist gecombineerd traject).

In vele gevallen zal men naast het motortransport gebruik moeten maken van paardentractie en watertransport voor personen en goederen.

De transportgelegenheid zal op grond van vervoersmogelijkheid moeten plaats vinden op vaste tijden en vanaf vaste plaatsen. De dorpen Seroei, Wosi en Pasir Poetih, allen gelegen langs de kust van de Manokwaribaai zullen meer aangewezen zijn op watertransport.

In overleg met de bestaande transporteurs, booteigenaren en kolonisten kan een vervoersschema opgezet worden, alsmede vrachtprijzen voor personen en goederen geconditioneerd voor een bepaalde tijd.

Door het oprichten van een opkoopcentrale voor land- en tuinbouwproducten door het Gouvernement is het mogelijk periodiek de opkooprijzen vast te stellen en door normalisering van de detailprijzen verkoopprijzen te beheersen. Tekorten in bepaalde producten moeten door het Gouvernement of door bemiddeling van het Gouvernement door aankoop van elders opgeheven worden, ter voorkoming van prijsopdrijving door werkelijke tekorten.

Met het oprichten en inrichten van kristallisatiekernen moet het persoonlijk initiatief van de landbouwer geëerbiedigd worden, zonder evenwel het doel van proef- en modelbedrijf uit het oog te verliezen en terugbetaling van een Gouvernementscrediet onmogelijk te maken. Om dit laatste te bereiken, zal de opgezeten landbouwer een verbintenis aangaan met het Gouvernement, waarin de ene partij voorlichting, crediet en leiding van het Gouvernement aanvaardt, onder conditie van rentebetaling en schuldafbetaling over een nader te bepalen aantal jaren; daartegenover verplicht het Gouvernement zich een langdurige erfpacht te verlenen en schade geleden door experimenten op of met het bedrijf te vergoeden.

De grootten der kristallisatiekernen zijn zover mogelijk genomen in overeenstemming met de nu geoccupeerde terreinen, zodat te dien aanzien het Gouvernement geen verantwoordelijkheid op zich neemt. Terwille van het bedrijf zullen wel door grondkeuze enz. grenswijzigingen noodzakelijk zijn.

Zoals tevoren reeds berekend is de openlegging en bewerking van 500 ha in een juiste verhouding tot de afzetmarkt. Met de 95 ha landbouwgrond in de kristallisatiekernen kan in het eerste jaar dus ongeveer 1/5 verwezenlijkt worden. In de vier daaropvolgende jaren dient het gehele areaal van 500 ha +) in bewerking te zijn.

+) Noot. Gerekend wordt op 500 ha, indien de kolonisten-gemeenschap zich niet uitbreidt of de afzetmarkt niet vergroot, of intussen opgedane ervaringscijfers anders uitwijzen.

Dergelijke gemeenschappen kunnen niet kunstmatig op democratische wijze gevormd worden, doch kunnen alleen voortkomen uit welbegrepen eigen belang op grond van een werkelijke gemeenschapszin.

Bij het lezen van de Nota betreffende het stichten van volksvestigingen in Nieuw-Guinea door S. Siemelink treft men eerst de uitspraak:

"Bij het bestuderen van het vraagstuk van landbouw kolonisatie door Europeanen in de tropen, stuit men op allesbehalve bemoedigend feitenmateriaal. Daaruit blijkt namelijk, dat van eigenlijke "klein-landbouw" in de tropische zône (tussen de Kreefts- en de Steenbokskeerkringen), waarbij de kolonist met eigen handenarbeid zonder de hulp van Inheemse werkkrachten een menswaardig bestaan op den grond kan vinden nergens sprake is".

Toch meent hij, dat de nood de mensen tot zulk een kolonisatie zal drijven en meent de oplossing gevonden te hebben in de collectieve bedrijfsvorm, werend Inheemse werkkrachten.

Hierbij moet het Gouvernement op grootscheepse wijze hulp verlenen met materiaal en deskundigen. Hij streeft naar vër doorgevoerde mechanisering en krachtdadig werken van ieder lid der gemeenschap, waarbij hij de vrouwelijke werkkraft gelijkwaardig acht aan mannelijke, om tot een sluitend eind te komen. Bij nalatigheid der deelnemers wordt gedacht aan boeteoplegging, uitsluiting of desnoods uitwijzing.

Juist in de factor "mens" ligt het meest onberekenbare, hetgeen ook de aanvankelijke opzet van Ambankol als collectieve gemeenschap leerde. En uitsluiting en uitwijzing duwt zulk een mislukte individu weer terug in die totale maatschappij, waarmede de overheid te doen heeft.

Alle later opgezette collectieve en coöperatieve plannen houden hetzelfde euvel in.

Om deze redenen werd welbewust het voorgelegde schema, dat ook geld en deskundigen zal eisen, gericht op de individu in de verwachting, dat een aantal ieder op zijn plaats geslaagde individuen een gemeenschap zullen gaan vormen, zelve uitsluitende diegene, die niet wil of kan.

De Algemeen Leider van de
Kolonisten op Nieuw-Guinea,

w.g. F.J. Groeneveld.